

Projekt *Teraźniejszość i przyszłość hungarologii*

(30.09–31.12.2017)

w ramach Węgiersko-Polskiego Programu Współpracy Pozarządowej

SPRAWOZDANIE

1. Cel projektu *Teraźniejszość i przyszłość hungarologii*

Celem projektu *Teraźniejszość i przyszłość hungarologii* była wymiana doświadczeń naukowych oraz wiedzy na temat stanu obecnego i perspektyw hungarologii w ośrodkach akademickich w Polsce, na Węgrzech i innych krajach europejskich. Projekt koncentrował się przede wszystkim na prezentacji wyników badań nad językiem węgierskim, szeroko rozumianą kulturą węgierską (w tym literaturą współczesną) oraz dydaktyką języka węgierskiego. W tym celu Filologia Węgierska na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu zorganizowała międzynarodową konferencję naukową, która wpisała się także w obchody **jubileuszu 25-lecia istnienia hungarystyki na UAM**.

2. Realizacja projektu: organizacja konferencji

Projekt został zrealizowany w okresie **od 30 września do 31 grudnia 2017 r.** przy współpracy z dwoma węgierskimi partnerami: **Katedrą Filologii Polskiej** (*Lengyel Filológiai Tanszék*) oraz **Katedrą Lingwistyki Stosowanej** (*Alkalmazott Nyelvészeti Tanszék*) **Uniwersytetu im. Loránda Eötvösa** (*Eötvös Loránd Tudományegyetem*) w Budapeszcie.

Pierwszy etap obejmował przygotowanie konferencji i ustalenie listy uczestników. W tym celu przeprowadzono kampanię informacyjną zarówno w Polsce, jak i na Węgrzech (m.in. zgłoszenie konferencji na oficjalnych portalach dla językoznawców), prowadzono również bieżącą korespondencję z partnerami i potencjalnymi uczestnikami.

Zaproszenie na konferencję, program, a następnie abstrakty referatów zamieszczono na oficjalnej witrynie internetowej Filologii Węgierskiej UAM (<http://hung.amu.edu.pl>). Na terenie Collegium Novum UAM oraz Domu Studenckiego Jowita pojawiły się liczne plakaty promujące konferencję, informacja na jej temat została również przesłana do innych jednostek UAM. W **Radiu Poznań** wyemitowano wywiad z prof. Iloną Koutny i dr Kingą Piotrowiak-Junkiért, mający na celu poinformować szerszą publiczność o organizowanej konferencji oraz przybliżyć jej problematykę węgiersko-polskich kontaktów kulturowych.

3. Konferencja

Międzynarodowa konferencja pn. *Teraźniejszość i przyszłość hungarologii* odbyła się w dniach **30 listopada – 1 grudnia 2017 r.** w salach konferencyjnych Domu Studenckiego Jowita. Uczestniczyło w niej przeszło 70 osób – 40 wybitnych badaczy języka, kultury, historii i literatury węgierskiej z kraju i zagranicy, obecni i byli studenci hungarystyki oraz zainteresowani goście. Konferencja miała charakter ogólnodostępny, tj. nie obowiązywała opłata za uczestnictwo. Program znajduje się w załączniku.

W uroczystej inauguracji udział wzięli z przemówieniem I. Sekretarz Ambasady Węgier w Polsce prof. Gábor Lagzi, Dziekan Wydziału Neofilologii UAM prof. Aldona Sopata, Dyrektor Instytutu Językoznawstwa UAM prof. Piotr Wierzchoń, Dziekan Wydziału Neofilologii UAM w okresie

powoływania Filologii Węgierskiej prof. Tadeusz Zgółka oraz jeden z jej założycieli i były kierownik Zakładu Hungarystyki prof. Jerzy Bańczerowski.

Gości powitała kierownik Zakładu Filologii Ugrofińskiej prof. Ilona Koutny, prezentując następnie rys historyczny 25-letniej specjalności. Do wspomnień dołączył ówczesny attaché kulturalny Ambasady Węgier w Polsce prof. István Kovács, specjalizujący się w badaniach nad udziałem Polaków w węgierskich walkach o wolność, który sprezentował specjalności książki swojego autorstwa. O współpracy hungarystyki z budapeszteńskim Instytutem Balassiego (skąd przyjeżdżają do Polski lektorzy języka węgierskiego) natomiast mówiła jego przedstawicielka dr Orsolya Maróti.

Konferencja umożliwiła wymianę doświadczeń naukowych między uczonymi zajmującymi się szerzeniem wiedzy wśród przyszłych hungarystów w Polsce, na Węgrzech, w Niemczech, na Ukrainie (Zakarpacie) i w Rumunii (Siedmiogród). Spotkania i dyskusje były znakomitą okazją do pogłębienia refleksji nad stanem obecnym hungarystyki, metodami pracy, praktyką tłumaczeniową i leksykografią.

Podczas konferencji debatowano w dwunastu blokach tematycznych dotyczących badań językoznawczych, glottodydaktyki, kondycji współczesnego teatru i kina węgierskiego, historii Węgier, a także literatury nad Dunajem. Wśród prelegentów znaleźli się znakomici węgierscy językoznawcy (m.in. Mária Ladányi, Katalin Szili), węgierscy slawiści (Zsuzsanna Ráduly), a także kierownicy katedr hungarystycznych w Polsce (Csilla Gizińska, Grzegorz Bubak). W panelu teatralnym udział wzięli wybitny węgierski dramaturg i badacz teatru András Visky, którego sztuka pt. *Porno* od roku gości na deskach Teatru Nowego w Poznaniu. Autorką przekładu dramatu jest Jolanta Jarmołowicz, która jako jedyna reprezentuje kadrę hungarystyki UAM od początku jej istnienia.

Podczas konferencji referatom towarzyszyły warsztaty tłumaczeniowe i spotkania z twórcami odbywające się w ramach projektu ***Hungarian Contemporaries – a Literary Tour of Poland*** zorganizowanego przez węgierski **Związek Młodych Pisarzy** (*Fiatal Írók Szövetsége*). Możliwość uczestniczenia w spotkaniach z trojgiem młodych węgierskich twórców: Móniką Ferencz, László Patazkim i Anną Zilahy oraz tłumaczkami literatury Viktorią Kellermann i Michaliną Oziembłowską w ramach tygodniowego turnée po Polsce mieli nie tylko studenci warszawskiej, krakowskiej i poznańskiej hungarystyki. Spotkania miały formułę otwartą, w związku z czym każdy zainteresowany mógł wziąć w nich udział i poznać bliżej specyfikę literatury współczesnej i życia literackiego na Węgrzech. Wnioski płynące z podróży po Polsce omawia w tomie pokonferencyjnym organizatorka serii spotkań Viktória Kellermann i moderatorka wieczorów literackich Melinda Vásári.

W trakcie konferencji istniała możliwość zakupu węgierskich książek w polskim tłumaczeniu. Nie zabrakło również akcentu muzyczno-tanecznego: pierwszy dzień konferencji zamknął występ Zespołu Pieśni i Tańca Węgierskiego „Piroska” pod dyktando Haliny Pacanowskiej-Wiśniewskiej. Uroczysty bankiet, który zwieńczył pierwszy dzień konferencji, stanowił okazję do pogłębienia przyjacielskich kontaktów między jej uczestnikami, w szczególności współpracy między polskimi ośrodkami hungarologicznymi.

4. Po konferencji: redakcja tomu pokonferencyjnego

Opracowane teksty referatów wygłoszonych podczas konferencji i inne artykuły zostały przesłane do 15 recenzentów, a po zredagowaniu skierowane do druku. W ten sposób powstał tom pokonferencyjny pt. ***Hungarologia dzisiaj: językoznawstwo, kultura i dydaktyka***, który ukazał się w ramach serii *Bibliotheca Hungarica* Filologii Węgierskiej UAM. Opracowanie daje wgląd w aktualną problematykę związaną z językoznawstwem i literaturą węgierską oraz dydaktyką języka węgierskiego przede wszystkim z punktu widzenia badań prowadzonych w Polsce. 400-stronicowa

książka zawiera w sumie 37 artykułów podzielonych na 6 rozdziałów, z których większość została napisana w języku węgierskim i opatrzona polskimi streszczeniami, pozostałe zaś ukazały się w języku polskim z węgierskimi streszczeniami.

Pierwszy rozdział pt. **Językoznawstwo: od struktury do znaczenia** obejmuje 8 artykułów poczynając tematycznie od znaczenia węgierskiego jako małego języka w językoznawstwie (Rita HEGEDŰS) oraz nauczania przedrostków czasownikowych w świetle badań nad aspektem (Katalin SZILI). Zsuzsa VLADÁR prezentuje historię teorii językoznawczych stanowiących podstawę morfologicznej zasady pisowni, Paweł KORNAŃSKI implementuje ogólną teorię morfologii Bańczerowskiego do wyrazów języka węgierskiego, Henryk JANKOWSKI natomiast wyjaśnia, dlaczego węgierski jest językiem czasownikowym. Mária LADÁNYI analizuje podstawy semantyczne gramatyki na tle funkcjonalnej teorii kognitywnej języka, poruszając również kwestię aspektu czasownikowego, zaś Ilona KOUTNY bada na przykładzie węgiersko-polskiej pary językowej, co z punktu widzenia stosunków semantycznych oraz językowego obrazu świata może znaleźć odzwierciedlenie w tradycyjnych słownikach. Anna GRZESZAK przekazuje czytelnikom bibliografię z zakresu blisko 50-letnich węgiersko-polskich studiów kontrastowych.

Tematyka kolejnych 8 artykułów w rozdziale pt. **Językoznawstwo: język w użyciu** koncentruje się przede wszystkim na zagadnieniach dotyczących pragmatyki. Andrea PAP analizuje kwestię grzeczności z punktu widzenia języka węgierskiego jako obcego ze szczególnym uwzględnieniem wyrażania komplementów, Agnieszka VERES-GUŚPIEL bada z kolei rolę zaimków w wyrażaniu postaw. Artykuł Dóry SITKEI opiera się na badaniu aktów wyrażania prośby przez polskich studentów hungarystyki. Dorota DZIEWOŃSKA-KISS porównuje obraz świni w języku węgierskim i polskim, Anna SOBČAK natomiast dokonuje próby uchwycenia użycia węgierskich słów *piros* i *vörös* 'czerwony' w oparciu o badanie ankietowe. Anita MÁRKU przybliży język internetowy Węgrów zakarpaccich, Szymon PAWLAS porównuje nazwy wyznań, Gabriella BORBÁS z kolei analizuje przypowieści biblijne.

Rozdział pt. **Glottodydaktyka**, obejmujący 7 artykułów traktujących przede wszystkim o kulturowych aspektach nauczania języka węgierskiego, rozpoczyna artykuł Sóry MAGYARI stanowiący zarys dydaktyki języka węgierskiego jako obcego w Rumunii. Katalin TÖRÖK zwraca uwagę na niedoskonałości słowników internetowych, które napotykamy przy tłumaczeniu, Ildikó KOZAK zarysowuje kwestię nauczania węgierskich przysłów, Mária DÁVID natomiast dokonuje gruntownej analizy sposobów zastosowania pieśni ludowych i piosenek w nauczaniu języka. Dániel PAP przybliży problematykę nauczania szyku wyrazów w ujęciu teoretycznym i praktycznym. Krisztina PAULÓNÉ DEME prezentuje dostępne w sieci pomoce dydaktyczne dla nauczających języka węgierskiego, zaś artykuł Agnieszki BARÁTKI umożliwi wgląd w opinie studentów hungarystyki w zakresie nauczania języka węgierskiego.

Rozdział pt. **Literatura** obejmuje 6 artykułów z zakresu powojennej i współczesnej literatury węgierskiej. Kinga PIOTROWIAK-JUNKIERT prezentuje na nowo odkrytą pisarkę, która jako jedna z pierwszych pisała o Holocauście. Kornélia HORVÁTH zarysowuje paralele pomiędzy poezją Sándora Weöresa a Osipa Mandelsztama. Julianna NAGY poszukuje gier językowych w twórczości Dániela Varró, Csaba HORVÁTH analizuje dzieło Krisztiny Tóth pt. *Párducpompa*, László Kálmán NAGY natomiast – powieści László Potozkyego, przedstawiciela najmłodszej generacji pisarzy. Relację ze spotkania i warsztatów z młodymi pisarzami węgierskimi, o których była mowa powyżej, zdają Viktória KELLERMANN oraz Melinda VÁSÁRI.

W rozdziale pt. **Dramaturgia i filmoznawstwo** Csilla GIZIŃSKA, András VISKY i Patrícia PÁSZT ukazują współczesny dramat węgierski oraz jego recepcję w Polsce. Visky oraz Gizińska zastanawiają się nad kondycją nowego teatru poetyckiego. Grzegorz BUBAK prezentuje nowy złoty wiek filmu

węgierskiego, przedmiotem artykułu Elżbiety SZAWERDO natomiast jest recepcja *Syna Szawła* w Polsce.

Trzy artykuły, które znalazły się w ostatnim rozdziale pt. **Historia**, koncentrują się wokół kontaktów węgiersko-polskich: Adam SZABELSKI pisze o genezie mitu przyjaźni węgiersko-polskiej, Ryszard GRZESIK dokonuje porównania legendy Attili i Świętopęka, zaś Gábor LAGZI prezentuje relacje pomiędzy Jerzym Giedroyciem a Györgyem Gömörim.

Szerokie spektrum tematyczne opracowania czyni je nader cennym źródłem informacji dla zainteresowanych nie tylko językiem węgierskim, lecz także szeroko rozumianą kulturą (literaturą, kinem) oraz historią Węgier. Autorami są wybitni hungarolodzy z wielu ośrodków naukowych Europy Środkowo-Wschodniej. Z tego też względu duża część prac ma charakter kontrastywny, co umożliwia wgląd w problematykę hungarologiczną w szerszym kontekście, nie w sposób odizolowany.

Konferencja odbyła się dzięki wsparciu Węgiersko-Polskiego Programu Współpracy Pozarządowej (#polhun). Z tego samego źródła częściowo został sfinansowany również tom pokonferencyjny. Konferencja oraz publikacja wpisują się ponadto w program Roku Kultury Węgierskiej obchodzony w Polsce w latach 2016–2017.

Załączniki

1. Program konferencji
2. Wywiady z uczestnikami konferencji nt. hungarologii oraz znaczenia konferencji